

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבהו
קרק שליט"א
עידה"ק טבריה ת"ד

פנחס
גליון 62 | תשפ"א

הנני נתן לו את בריתי שלו-ם

באותה חמימות ולהט שדקר את המדיינית.

ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילם ולכבשים במספרם

ולבאר עניין השכר 'הנני נתן לו את בריתי שלו-ם' שהוא דבר נצחי, על מעשה קנאותו שכביכול היה מעשה לשעתו בלבד.

וברש"י מייתי לדברי הגמ' (תענית ב' ע"ב סוכה ל"ד ע"א) נאמר בשני "ונסכיהם", ונאמר בששי "ונסכיה", ונאמר בשביעי "כמשפטם", הרי מ' י' מ' ר"ת מים, מכאן רמז לנסוך המים מן התורה. ע"כ.

עופת חי
לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

בדין 'מתנה בטעות'

מארח שהטעה את אורחו שיש לו יום הולדת

הבאנו קמיה רבינו מעשה שאירע כאן פעיה"ק טבריא, שאחד מיקירי קרתא דשופריא, ומנכבדי העיר אשר מקדיש מזמנו לעמוד לימין דלים ואביונים, ואותו נכבד יש לו ידיד קרוב מחשובי אברכי הכוללים בטבריא, והזמינו לעשות עמו את השב"ק בצוותא חדתא בביתו.

ואותו אברך, הינו מה שמוגדר בפי העולם "כבד", ולא מתרצה במהרה לשבות שבתות אצל ידידים ובמקומות מחוץ לביתו, ע"כ הגה אותו עסקן נכבד רעיון במוחו, להודיע כי חוגג הוא בשבת 'יום הולדת', ולשם כך את אותו אברך לחוג עמו בצוותא בשב"ק.

ואכן נעתר אותו אברך יקר להזמנה הנכבדה, ולשם נימוס כנהוג הביא אתו מתנה מכובדת למארח, לכבוד יום ההולדת, אמנם, כשהגיע זמן

אלא הביאור הוא כך, שמעשה קנאותו של פנחס, אינו מעשה זה בלבד, ובזה מסתיים "אשר קנא לאלקיו", אלא זו דרך בעבודת השי"ת, היום רואה חילול כבוד שמים בבעילת ארמית, ולמחרת יכול להיות נושא אחר של כבוד שמים, וממילא אין זה דבר רגעי אלא דבר נצחי, וע"כ נתייחד בשכר נצחי של 'הנני נתן לו את בריתי שלו-ם'.

ועפ"ז אפשר לפרש דברי חז"ל (זבחים ק"א ע"א) דס"ל לרב אשי שלא נתכהו פנחס, עד ששם שלו' בין השבטים, דלכאורה מהי השייכות בין כהונתו של פנחס לבין השכנת שלו' בין השבטים, ולפי דברינו היא הנותנת, דאותו פנחס שקנא על מעשה בעילת הארמית, עתה מקנא על כבוד שמים, לשם שלו' בין השבטים עם אותו 'פרען'.

ואפשר להוסיף עפ"ז, שזו כוונת המשנה באבות, (א"ב) הלל אומר "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלו' ורודף שלו', אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", דלכאורה מהו כפל הלשון "אוהב" ו"רודף" דהלא מי שאוהב משהוא, וודאי שירדוף אחריו'.

אלא לפי דברינו הביאור הוא, דצריך לאהוב את השלו', כמו אהרן הכהן, ולרדוף אחרי השמת שלו' כמו 'פנחס', שרדף אחרי השלום בין השבטים,

ולכאורה צריך לבאר יסוד דין 'ניסוך המים' בחג, דהלא עפ"י השכל אפשר להבין ניסון היין, שהכנת היין דורשת עבודה ויגיעה רבה, לבצור ולדרוך הענבים, לסננם ולהכין מהם יין, וכן שמן למנחות ג"כ עמלו ויגעו עליו עד שהגיע למצב של שמן הראוי לאכילה, או למאור. משא"כ מים איזה שינוי נעשה בהם, ומה מבטא איפה ניסוכו מע"ג המזבח.

אלא הביאור הוא כך דמצינו במתני' דסוכה (פ"ב מ"ט) משלו משל למה הדבר דומה, לעבד שבא למזוג כוס לרבו, ושפך לו קיתון על פניו, דהיינו אם לא ירדו גשמים הרי ששירת את רבו כראוי, ולא שפך לו את המים על פניו.

ולכאורה יש להבין איזה שירות עושה כאן לרבו הלא כל ישיבתו בסוכה, עושה צרכי עצמו, אוכל ושותה וישן, ובמה משרת בזה את רבו, אלא ע"כ דמלכו של עולם מצווה אותנו "צאו מדירת קבע לדירת עראי" וכל תשמישים שתעשו שם, אכילה שתיה, ושינה, הלא זו עבודתו, ורצונו.

ומכיוון שכך יש לומר בדרך רמז, שלוקחים את המים, שעליהם יחיה

שינה, ושתייה, לרוחניות עבודת ה'בו"ת, "צאו מדירת קבע לדירת עראי".

האדם, ומנסכים אותם מע"ג המזבח, כביכול להראות שחג זה נתייחד, שהופכים את צרכיו הגשמיים של האדם אכילת,

קנאות לדבר ה' באספקלרייתו של רבינו

בהמשך למה שכתבנו במדור פניני הפרשה בשבוע זה, על כך שקנאותו של פנחס היתה דרך בעבודת ה', אם לדקור את המדיינית וזמרי, או להשכין שלום בין השבטים, אמרנו להביא כאן גרגיר שליקטנו משיפולי אדרתו של רבינו בעניין קנאות לכבוד שמים.

דעת
חבמה ומוסד

זריקת 'פירות רקובים', על פניו של ר"ק שר"י, מדוע אין בזה משום ביזוי אוכלין.

ואדכרנא מעשה שהבאנו קמיה רבינו שלכאורה איך מותר להשליך פירות רקובים על פני ר"ק, והלא הוי איסור של ביזוי אוכלין, והבאנו את דברי הריטב"א במסכת יומא (כ"ו ע"ב) לגבי אותו כהן צדוקי שניסך על רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן, דהריטב"א מקשה וא"ת ודלמא נקט באתרוגיהן שלא חשו לכבוד מצות אתרוג, ורגמוהו בהם, ותי' הריטב"א וי"ל: דהא פשיטא, דכיון שהכירו בו שהוא צדוקי, זהו כבודו של אתרוג לקדש בו ה' לענין כזה.

ממילא גם הכא, זהו כבודם של האוכלין, לבזות בהם את אותו רשע חוטא ומחטיא, ונהנה רבינו עד למאוד, ושאלו אחד הנוכחים, אם אותו רשע יבוא, לבקש תיקון לנשמתו מרבינו, מה יענה לו, וענה רבינו לאלתר, בוודאי שאהיה מחוייב לתקן נשמתו, כיוון שישראל אעפ"י שחטא ישראל הוא. נורא למתבונן, איך שמחד גיסא לחם בו רבינו מלחמת ה' עד חורמה, ולא נח ולא שקט עד שירד מכסאו בבושת פנים, ומאידך גיסא אומר שבאם יבוא אליו לבקש תיקון לנשמתו לא ישיב את פניו ריקם.

לע"נ היקר באדם אשר מסר נפשו להצלת עם ישראל הר"ר יהודה בן כמונה אליה זצ"ל נלב"ע כ"ח שבט התש"פ - נדבת בתו החשובה גב' פישר שתחי'

נדבת ידידנו הנעלה מקורבו של רבינו, ואשר עזמד לימינו בכל עת, עו"ד הר"ר גלעד משאט שיחי' לע"נ אביו היקר והנעלה כמו"ר יעקב ב"ר יהודה משאט זצ"ל נלב"ע במוצש"ק אור לכ"ג תשרי תשפ"א

שפה לנאמנים - המשך

סעודת ליל שבת, הבין מיד האברך, שאין כאן יום הולדת ולא מיניה ולא מקצתיה, אלא מארחו הנכבד חמד לו לצון בכדי להערים עליו שיבוא אליו לשבת. ולאלתר נתעוררה השאלה למי שייכת המתנה, שהרי האורח הביא את המתנה ליום ההולדת, ומכיון שנתברר שאין לו כלל יום הולדת, הרי שכל המתנה בטעות ניתנה.

ודן רבינו, דבאמת על אף דהיה מקום לומר, במבט ראשון, כי הדין עם האורח, דנתן מתנה בטעות, אבל לדינא נראה שהמתנה היא מתנה גמורה, ושייכת למארח שקיבלה, שהרי לא היה חייב להאמין, למעשייה זו, והוא שהטעה את עצמו, ובכל כי האי גוונא, לא אמרינן לאו אדעתיה, שהרי הנותן התכווין לתת לו, והוי רק טעות 'טכנית', בפרטי סיבת הנתינה, ובזה אין המתנה בטלה, ואינו דומה לתליוהו וזבין, דשם מיירי שאינו רוצה כלל לתת לו, אבל כשרוצה, מאיזה סיבה שהיא לתת לו, כל טעות בסיבת הדבר, הוי דבר צדדי ולא בעצם הנתינה.

וכמו שמצינו בנותן מתנה על תנאי, ונתברר שאין התנאי קיים, מכל סיבה שהיא, המתנה אינה בטלה, וכבר ביארו הראשונים, דאע"פ דלכאורה איכא גילוי דעת שאינו רוצה במתנה, אינה בטלה, דהוי דבר צדדי, ואי"ז מעכב במתנה עצמה, וה"ה הכא דהמתנה אינה בטעות, רק דבר צדדי, ואנו

יודעים שנתן המתנה מחמת סיבה אחרת, שאינו קיימת, בכל זאת אי"ז מעכב בחלות המתנה.

ולא דמי לגילוי דעת כגון שמוכר קרקע בכדי לעלות לא"י, וכו', (קידושין מ"ט ע"ב), משום דשם מטרת כל המכירה היא כדי להגיע לדבר אחר דהיינו לעלות לארץ ישראל, ולא מכירה לשם מכירה, ולכן כשהרצון אינו מתקיים, בטלה גם המכירה, וע"ז אין צורך אפי' לתנאי, משא"כ כאן שמתכוין לשם נתינה, רק מחמת סיבה אחרת, ועל כן אם לא עשה ממש תנאי כדיני תנאים, לא בטלה המתנה.

ועוד הוסיף רבינו דלא דמי, לעושה עצמו כעני ומבקש צדקה, שאם אינו עני באמת חייב להחזיר, כיוון דעני הוא 'חפצא של מצווה', כמו 'תפילין', ומשום הכי אם נתברר למעשה שאין כאן מצווה, דהרי לאו אביון הוא, בטלה הנתינה, דשינה המציאות לגמרי כיוון דכל הנתינה היתה 'לחפצא דמצווה של עני', וברגע שאין כאן את אותה חפצא דמצווה בטלה לאלתר כל הנתינה. משא"כ אם רק פרט צדדי בדעתו השתנה, ככה"ג לא מתבטלת הנתינה.

והביא רבינו ראיה מסוגיא ד'אסמכתא', במחלוקת רש"י ותוס', (סנהדרין כ"ד ע"א) האם משחק בקוביא הוי גזל דאורייתא, או דרבנן, דאי הוי רק מדרבנן, פשוט נימא דהכא בטעות לגבי יום ההולדת המתנה קיימת, דהתם ודאי אינו רוצה כלל בנתינה, ואעפ"כ אי"ז מקרי גזל דאורייתא, ואפי' לשיטות דסברי שהוא מדאורייתא, דווקא התם שתובע הכסף שלא כדין, אבל כשנותן מדעתו, ורק שישנה טעות בסיבת הנתינה למתנה, אין סברה שיהא בטל, ולכן פסק רבינו להלכה שהמתנה קיימת ושייכת למארח.

הדפסת העלון לע"נ רבני טבריא :

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א זצ"ל
רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריתן זצ"ל
מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

